

NÅR LASER FJERNER BRILLERNE

De kan i Danmark tælles på en hånd. Og globalt set er der kun nogle få hundrede af disse avancerede øjenkirurgiske instrumenter. Men de danskere, der har lagt brillerne med hjælp fra instrumenterne, er efterhånden ved at være mange

Af Torben Ølholm, journalist ved DR P4

Det handler om dem, der bare er træt af brillerne. Unge, der gerne vil ind på for eksempel Politiskolen eller tage en pilotuddannelse. Sygeplejersken der i sit job ikke kan tage briller af og på i et væk. Slakteriarbejderen hvis briller konstant dugger. De, der ikke har lyst til kontaktlinser. Og så er der de mange aktive pensionister, der bare ikke vil have bøvet med brillerne på golfbanen eller i sejlbåden. Og flere typer vil tilsyneladende komme til. Øjenlæge Henrik T. Nielsen fra Kongevejsklinikken i Sønderborg er selv forbløffet over, hvor stor søgningen har været. Det er kun godt et halvt års tid siden han tog epi-LASIK teknikken i brug. Men udstyret kører flittigt, og patienterne lægger brillerne.

Hornhindens buede landskab

Det handler om behandling af både nærsynede, langsynede og dem med bygningsfejl. Og det er i øjets en halv millimeter tykke hornhinde, man sætter ind. Det er

hovedsageligt her lyset brydes på sin vej ind i øjet. Og er der ujævnheder i hornhinden, dannes der ikke et skarpt billede på øjets bagvæg. Det kan korrigeres med briller eller kontaktlinser. Men er der ikke andre øjensygdomme kan man også rette ud i hornhindens buede "landskab". Og det gør man så ved hjælp af laseren.

En sløv kniv

Pudsigt nok er det første instrument, der tages i brug en ikke alt for skarp kniv. Et præcisionsinstrument suger sig fast på selve øjet. Og den fast monterede kniv løsner en ultratynd flap på hornhinden - jo tyndere jo bedre. "Og det er faktisk svært at lave en tilpas sløv kniv", siger Henrik T. Nielsen. "Den skal selv kunne fornemme modstand, så den ikke kan skære sig ned." Og dette med at få flappen lagt ud til siden er sagt med en diskret beskedenhed hos øjenlægen "simpelthen et spørgsmål om godt håndværk". Med hører det, at en kniv kun bruges en gang, og at den koster 1.500 kroner.

Målsøgende teknik

Før behandlingen er indledt, har en slags kamera med et stort antal målepunkter på hornhinden udpeget laserens indsatsområde. Det er sket ud fra et rumligt billede af hornhindens kuperede landskab. Ingen vil være forundret over, at en del mennesker føler en vis angst ved at en skarpt skærende laser skal slippes løs i deres øje. Men der er kommet godt styr på den. "Tidligere kunne det være en katastrofe, hvis øjet flyttede sig under en hornhindeoperation", siger Henrik T. Nielsen uden forbehold. Men en god udnyttelse af militær know how har overført målsøgende teknik til laseren. "Eye-trackeren" holder konstant strålen låst på det punkt i øjet, hvor der skal sættes ind - uanset om øjet bevæger sig. Og på det udpegede punkt løsner laseren så celler i hornhindens overflade - typisk 12-13 tusindedele af en millimeter. Ved et syn på Minus 8 er man ved grænsen. Men her fjernes da også en tiendedel millimeter eller en femtedel af hornhindens tykkelse. Det

løsnede materiale damper simpelthen væk. Og i løbet af en 20-30 sekunder er det hele overstået.

Et kompliceret samspil

Det store arbejde ligger forud. Det tager en times tid at kalibrere laseren. Og dertil kommer justeringen af det øvrige udstyr. Computeren laver ikke hele arbejdet for øjenlægen. For det handler om et kompliceret samspil. Det er tysk teknik. Det er her, man har traditionen for at skabe integra-

tionen mellem elektronik, optiske systemer og mekanik. Og det hele skal spille særdeles korrekt sammen. Mange nye virksomheder på området er kommet til. Men traditionerne fra Carl Zeiss og hans "Optische Werke" i Jena fornægter sig ikke.

Medicinsk-tekniske feinschmeckere

Det er da også i den tysksprogede del af verden, man fører an med teknikken. Henrik T. Nielsen har lært den hos Theo Zeiler i Zürich - noget af en guru på feltet.

Og det er på det tekniske universitet her, at øjenlægen har fået den øvrige nødvendige tekniske viden. Firmaet bag udstyret kommer regelmæssigt forbi på Kongevejen i Sønderborg og checker, at alt er, som det skal være. Og i det hele taget er der tale om en begrænset kreds af indforståede fra flere lande, der anvender udstyret. Man mødes. Man kender hinanden godt. Det er kreds af medicinsk-tekniske feinschmeckere, der bruger en god del tid på opgaverne. Lidt af en loge. ➔

Et øje ad gangen

For patienten, der vil af med brillerne, er det tidsmæssige til at overskue: En forundersøgelse på en time til halvanden. Og selve behandlingen er, inklusiv lokal bedøvelse af øjet og lidt beroligende, klaret inden for en halv time. Man laver i reglen kun et øje ad gangen. Så er der sædvanligt syn på det andet i de dage, hvor det behandlede øje er præget af en let stikkende og måske brændende fornemmelse. De efterfølgende uger vil der i reglen også være lidt gråt syn. Senest efter tre måneder er man med Henrik T. Niensens ord "helt i mål". Seks måneder efter er der slutkontrol. Og det var så det. Det vil sige, træerne vokser ikke altid ind i himlen. Nogle gange må kompromisset være, at der fortsat skal anvendes læsebriller. Men til gengæld er der så oftest skarpt syn længere ude over avisens kant.

På forkant med udviklingen

Alt har sin pris. I dette tilfælde er den på 24.600 kroner alt inklusive for begge øjne. Og nej - der er ingen offentlige tilskud til laserbehandlingen. Og Kongevejsklinikken i Sønderborg er da også en helt privat klinik. Siden 1995 har man foretaget ambulante operationer for grå stær. Og også en halsnæse ørelæge og en narkoselæge arbejder på klinikken.

Henrik T. Nielsen har investeret "nogle millioner" i laserudstyret. Og dermed har han siden årsskiftet været på forkant med udviklingen. Selv går han for resten med briller. Hvis han fik rettet på hornhinderne med laser kunne han lægge dem. Men så skulle han sandsynligvis bruge læsebriller i stedet. I dag ser han fint i nærområdet uden. Det passer ham godt på jobbet. Og dermed er han selv et udmærket eksempel på, at man

for hver enkelt patients vedkommende skal foretage en individuel vurdering af mulighederne og ønskerne. Især når de små aldersskavanker begynder at præge synet. De kræver kompromiser. Men det gælder jo ikke kun øjnene. 🚫

Mars

BOUNTY

SNICKERS

Twix

MilkyWay